

Секция: Экономические науки

Белей Світлана Іванівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління проектами та безпеки підприємства
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Іванюк Тетяна Іванівна

*магістр
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПОРЯДОК УЗАГАЛЬНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Сучасні взаємовідносини між суб'єктами господарювання супроводжуються виникненням зобов'язань. Юридично-правові аспекти виникнення зобов'язань у розрахунках з постачальними регулює Господарський кодекс України [1]. Здійснення розрахунків може відбуватися в наступних формах: розрахунки платіжними дорученнями; розрахунки платіжними вимогами-дорученнями; розрахунки платіжними вимогами; акредитивна форма; чекова форма; вексельна форма згідно з Інструкцією № 22 «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» (із змінами та доповненнями) [2] та Цивільного кодексу України [11], де передбачено відповідальність. Підстави припинення зобов'язання визначені гл. 50 Цивільного кодексу України [11].

Всі суб'єкти господарювання, організації та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, метою діяльності яких є одержання прибутку,

пов'язані з продажем власної продукції, виконанням робіт (наданням послуг), а отже здійснюють у визначеному порядку розрахунки зі споживачами цінностей, робіт, послуг, тобто з покупцями і замовниками.

Постачання послуг згідно з п. п. 14.1.185 Податкового Кодексу вважається будь-яка операція, що не є постачанням товарів, або інша операція з передачі права на об'єкти інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи чи надання інших майнових прав щодо таких об'єктів інтелектуальної власності, а також надання послуг, що споживаються у процесі здійснення певної дії або провадження певної діяльності [7].

Постачання послуг згідно з п. п. 14.1.185 ПК вважається будь-яка операція, що не є постачанням товарів, або інша операція з передачі права на об'єкти інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи чи надання інших майнових прав щодо таких об'єктів інтелектуальної власності, а також надання послуг, що споживаються у процесі здійснення певної дії або провадження певної діяльності.

Для правильної організації ведення обліку розрахунків з постачальниками підприємству необхідно: по-перше, провести класифікацію такої заборгованості за терміном її погашення: термін погашення до 6 місяців та термін погашення більше 6 місяців; по-друге, врахувати виконання умов погашення кредиторської заборгованості, тобто поділити її на: прострочену, погашену у строк та відстрочену.

В податковому обліку сьогодні існують деякі проблеми щодо кредиторської заборгованості. Так, пунктом 44.2 статті 44 ПКУ передбачено, що для розрахунку об'єкта оподаткування платник податку на прибуток використовує дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності щодо доходів, витрат та фінансового результату до оподаткування. Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку не дано визначення безнадійної або простроченої кредиторської

заборгованості.

Відповідно до підпункту 14.1.11 пункту 14.1 статті 14 ПКУ безнадійна заборгованість - заборгованість, яка повинна відповідати певним ознакам. В розумінні ПКУ безнадійна заборгованість, зокрема кредиторська, трактується як заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності (підпункт а), прострочена заборгованість (підпункт г), заборгованість, стягнення якої неможливо у зв'язку з дією форс-мажорних обставин, або заборгованість банкрутів, припинених як юридичні особи.

Відповідно до вимог пункту 5 П(С)БО 11, якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, його сума включається до складу доходу звітного періоду [8].

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Зобов'язання» 11 визначає порядок формування та відображення в звітності інформації про зобов'язання. Цим стандартом усі зобов'язання класифікуються на довгострокові, поточні забезпечення та непередбачені зобов'язання.

На розмір зобов'язань можуть вплинути валютні курси, що відображається у П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги є монетарною статтею, тому мають бути враховані вимоги П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Облік має бути побудованим таким чином, щоб розрахунки, які проводяться у різних валютах, були відокремлені один від одного [7].

У міжнародній практиці порядок визначення та відображення короткострокових зобов'язань визначається відповідно до МСБО 1 «Подання фінансових звітів» [4], МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [5].

Облік та надання фінансової звітності має відбуватися згідно з вимогами П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами». Зобов'язаннями

звітнього сегмента визнають заборгованість господарського або географічного сегмента підприємства, що виникла внаслідок виконання ним своєї звичайної діяльності і безпосередньо стосується цього сегмента. Зобов'язання, що виникли на рівні підприємства і стосуються кількох його звітних сегментів, розподіляються, якщо витрати на обслуговування боргу також розподіляються на такі звітні сегменти [5].

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконанні роботи і надані послуги, згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку, ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Інформація про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками знаходить своє відображення у фінансовій звітності підприємств. При цьому різниця відображення в балансі полягає лише у відмінності структури статей вітчизняної та міжнародної звітності. За П(С)БО 11 «Зобов'язання» в Балансі (Звіті про фінансовий стан) всі поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення, тобто у фінансовій звітності в розділі поточних зобов'язань відображається сума, яка буде фактично сплачена при погашенні такого зобов'язання.

Отже, процес постачання цінностей на підприємство є невід'ємною складовою його господарської діяльності. Дана подія призводить до виникнення поточних зобов'язань на підприємстві, за якими воно має здійснювати постійний та ретельний контроль та удосконалювати у зв'язку з цим процес облікового відображення такої заборгованості.

Нормативно-правове регулювання розрахунків з постачальниками та підрядниками здійснюється на основі значної законодавчої бази (Кодекси України (Податковий, Господарський, Цивільний), Закони України, П(С)БО, М(С)БО, інструкцій, методичних рекомендацій та ін.). Проте негативним моментом є відсутність виокремленого нормативно-правового акту, в якому би чітко визначалися правові аспекти регулювання саме

розрахунків з постачальниками та підрядниками. В більшості нормативно-правових актів кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги ототожнюється з зобов'язаннями.

Література

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січ. 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті, затверджена Національним банком України № 22 від 21 січ. 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
6. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 12.04.2018р.).

7. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
9. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Затверджене Наказом МФУ від 31.01.2000 р. № 20. Із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 12.04.2018р.).
11. Цивільний кодекс України: станом на 02.11.2016 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 12.04.2018р.)